

Sammanfattning av beslut från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna den 21 juli 2011 i målet Warsame mot Kanada, nr 1959/2010

HRC ansåg att en somalisk medborgare som aldrig hade bott i Somalia inte kunde tvingas lämna "sitt land" och sin familj i Kanada för att bosätta sig i Puntland, detta trots att mannen hade begått allvarlig och upprepad brottslighet i sitt nya hemland.

Bakgrund

Klaganden i ärendet, W, är en vuxen man av somaliskt ursprung.

De närmare faktiska omständigheterna var enligt W bl.a. följande. – Han är född den 7 februari 1984 i Saudiarabien. Han blev aldrig medborgare i detta land. När han var fyra år gammal kom han till Kanada där han beviljades permanent uppehållstillstånd på grund av anknytning till sin mor.

Den nationella prövningen

W dömdes till nio månaders fängelse för rån i november 2004. I januari 2006 dömdes han till två års fängelse för narkotikabrott. Med anledning av dessa och ett antal andra mindre allvarliga brott beslutade Kanada att utvisa honom. Utvisningsbeslutet vann laga kraft i juli 2009. Kanadas gränspolis informerade W att han skulle utvisas till staden Bosaso i Puntland, Somalia.

Parternas huvudsakliga inställning i MR-kommittén

W anförde bl.a. följande. – Han har aldrig varit i Somalia och kan inte visa att han tillhör en klan i Puntland eftersom han har mycket begränsade språkkunskaper, inga släktingar i området och inte vet något om kulturen. Utan något nätverk kommer han att bli hemlös och utsatt för olika former av omänsklig behandling. Säkerhetssituationen i Puntland har också försämrats under senare tid. Han riskerar också att skickas vidare till centrala eller södra Somalia där hans liv skulle vara i ännu större fara. Som 26-åring utan något som helst stöd riskerar han också att utsättas för tvångsrekrytering av de beväpnade styrkorna. Risken finns också att man kommer rikta våld mot honom mot bakgrund av att han har konverterat till kristendomen. Eftersom han i Somalia riskerar både sitt liv och att utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling skulle en utvisning strida mot artiklarna 6 och 7. Vidare måste det beaktas att han har hela sin familj i Kanada och att han står mycket nära sin mor och sina systrar. Utvisningen utgör därmed ett ingripande i hans familj. Syftet med utvisningen är att förebygga brott men hans brottslighet beror på ett narkotikamissbruk som han numera har tagit itu med. Därmed skulle en utvisning vara oproportionerlig i förhållande till syftet med utvisningen. Utvisningen utgör således ett godtyckligt eller olagligt ingripande i hans familj i strid med artiklarna 17 och 23. En utvisning till Somalia skulle också kränka hans rättigheter enligt artikel 12 som anger att "ingen får godtyckligt vägras rätten att resa in i sitt land". För W är Kanada "hans eget land". Han har varit bosatt där sedan fyra års ålder och har aldrig varit i Somalia.

Kanada anförde bl.a. följande. – Kommittén bör inte bevilja prövningstillstånd då W genom att inte ansöka om uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl inte har uttömt inhemska rättsmedel. När det gäller W:s utsatthet i Somalia måste det beaktas att det somaliska samhället är uppbyggt på klan tillhörighet. Det finns inte något stöd för W:s påstående om att hans föräldrar saknar klan tillhörighet. W:s påstående om konvertering till kristendomen saknar stöd och står i strid med vad har uppgett när han vid olika tillfällen har frihetsberövats. Den utsatta humanitära situationen i Somalia är en generell risk för alla somaliska

medborgare. Vidare, enligt UNHCR finns det inte några generella risker för övergrepp avseende personer bosatta i norra Somalia. W löper således inte någon personlig risk för kränkande behandling i strid med artiklarna 6 och 7. Vidare garanterar inte artiklarna 17 och 23, enligt vilka stater åtnjuter ett brett bedömningsutrymme, att en person inte kan utvisas när detta skulle påverka personens familjeliv. W har varken sambo eller barn. Hans utvisning skulle därmed utgöra ett minimalt ingrepp i familjelivet. Detta intresse uppvägs av W:s allvarliga och upprepade brottslighet och det hot som han utgör för samhället. När det gäller artikel 12 kan Kanada inte anses som W:s "eget land". Vidare även om Kanada vore W:s land, i artikel 12:s mening, kan inte utvisningen som har lagstöd och som grundas på allmänhetens säkerhet anses vara godtycklig.

MR-kommitténs bedömning

Hade W ansökt om uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl hade inte en sådan ansökan haft någon suspensiv verkan i förhållanden till utvisningen. W hade kunnat hänvisas till att fullfölja denna ansökan från Somalia. Mot bakgrund av den mycket prekära allmänna situationen i Somalia för de mänskliga rättigheterna och den mycket svåra humanitära situationen i landet kan inte en sådan ansökan anses vara ett effektivt rättsmedel. W ska därför anses ha uttömt inhemska rättsmedel.

När det gäller frågan om risken för illabehandling i Somalia noterar kommittén parternas olika argument avseende om W har eller inte har visat på någon personlig risk att utsättas för allvarliga övergrepp.

Kommittén påminner om att medlemsstater är skyldiga att inte utvisa personer från statens territorium när det finns grundad anledning att tro att det finns en verklig risk för irreparabel skada. Kommittén observerar att W, som aldrig har varit i Somalia, inte pratar språket, har begränsat eller inget klanstöd och saknar familj i Puntland skulle löpa en verklig risk för fara i strid med artiklarna 6 och 7. Kommittén anser därmed, med röstsiffrorna 12-4, att en verkställighet av utvisningen till Somalia skulle utgöra en kränkning av artiklarna 6 och 7.

När det gäller artikel 12 måste kommittén först bedöma om Kanada är W:s "eget land". Därefter ska kommittén ta ställning till om förlusten av rätten att resa in i detta land är godtycklig. Kommittén påminner om att begreppet "sitt eget land" är bredare än begreppet "nationalitet". Det första begreppet är inte begränsat till nationalitet i formell mening. Begreppet omfattar åtminstone en person som till följd av speciella band till ett land inte kan anses enbart som en utlänning. Kommittén finner att det kan finnas andra sådana band än nationalitet som grundar nära och bestående band mellan en person och ett land samt att dessa band kan vara starkare än nationalitet. Orden "sitt eget land" väcker möjliga associationer till långvarigt boende, nära personliga- och familjeband och avsikter att stanna kvar samt till avsaknad av sådana band någon annanstans.

I förevarande mål kom W till Kanada när han var fyra år gammal. Hans kärnfamilj bor i Kanada; han har inga band till Somalia där han aldrig har bott. Han har också begränsade kunskaper i somaliska. Han har inte heller något bevis om somaliskt medborgarskap. Under dessa omständigheter har W belagt att Kanada är hans eget land i artikel 12:s mening. Enligt kommitténs uppfattning kan enbart ett fåtal omständigheter, om ens några, innebära att ett förbud att resa in i sitt eget land kan vara rimligt. Genom en utvisning får inte en medlemsstat godtyckligt förhindra att en person återvänder till sitt eget land. I förevarande mål skulle W:s utvisning till Somalia i praktiken förhindra W från att återvända till Kanada på grund av landets migrationsregler. Kommittén anser därmed, med röstsiffrorna 9-7, att W:s utvisning till Somalia vore oproportionerlig, och därmed godtyckligt, i förhållande till Kanadas legitima syfte med att förebygga ytterligare brottslighet. En verkställighet av utvisningen till Somalia skulle således även utgöra en kränkning av artikel 12.

Beträffande utvisningens verkan på W:s familjeliv påminner kommittén om att begreppet familj ska tolkas brett. En utvisning som medför familjesplittring kan betraktas som ett godtyckligt ingripande med familjen om effekterna av utvisningen för den berörda utlänningens familjeliv inte står i proportion till syftet med utvisningen.

I förevarande mål skulle en utvisning av W utgöra ett ingripande i hans familjeförhållanden i Kanada. Enligt Kanada är effekten på familjelivet minimal och den uppvägs av allvaret i W:s begångna brottslighet. Kommittén noterar parternas uppgifter om brotten, W:s familjeband samt W:s påstående om att brotten berodde på ett drogmisshandling som inte längre är pågående. Styrkan i W:s familjeband till sin mor och sina systrar är en omstridd fråga. Kommittén observerar i varje fall att vid en utvisning vore familjebanden irreparabelt avhuggna, eftersom W:s familj inte skulle kunna besöka honom i Somalia och det skulle dröja länge tills W kunde ansöka om visering för att besöka familjen i Kanada. Effekten på familjelivet skulle vara oproportionerlig i förhållande till det legitima ändamålet att förebygga ytterligare brott. Kommittén finner således, med röstsiffrorna 15-1, att en verkställighet av utvisningen till Somalia skulle utgöra en kränkning av artiklarna 17 och 23.

Kanada är skyldigt att bereda W ett effektivt rättsmedel, inklusive att avstå från att utvisa honom till Somalia.

De skiljaktiga meningarna

Det finns fyra skiljaktiga meningar som har bilagerats till beslutet.

Den svenska ledamoten är ensam om att anse att en utvisning av W inte skulle innebära några kränkningar av konventionen. Beträffande skyddsskäl instämmer han i en skiljaktig mening av Sir Niger Rodley som uppger att stor försiktighet är påkallad avseende en utvisning till ett land som Somalia men att kommittén inte har förklarat varför man utgår ifrån W:s uppgifter avseende de faktiska omständigheterna och åtföljande risker. Angående frågan om familjeband anför den svenska ledamoten att utvisningen inte är oproportionerlig med hänsyn till W:s begångna brottslighet.

Sex av ledamöterna instämmer i Sir Niger Rodleys skiljaktiga mening avseende artikel 12. I denna del uppger han i huvudsak följande. Det stämmer att begreppet "sitt eget land" är bredare än begreppet "nationalitet". Majoriteten bortser ifrån dock att samtliga situationer som anges i kommitténs riktlinjer¹ avser situationer där en berörd person inte har möjlighet att ha en effektiv nationalitet, som till exempel enskilda vars hemland har inkorporerats i ett eget land eller statslösa personer. Inga av exemplen i riktlinjerna är tillämpliga i förevarande mål. Det har inte heller framkommit varför W inte ansökte om kanadensisk nationalitet.

¹ General Comment 27 on freedom of movement